

Aanvoer van zuidelijke soorten aan de Belgische kust in september 2001

De Blauwe Hans

Na een paar weken wind uit noordelijke tot westelijke richtingen, kon het niet uitblijven dat er wat speciaals op onze stranden zou aanspoelen. Een aantal waarnemingen wijzen op een flinke aanvoer van materiaal doorheen het Kanaal.

Op 15 september maken Michel Seys, Jozef Vansteenkiste en de auteur een strandwandeling van Oostende naar Blankenberge. Een kleurrijke vloedlijn 'om U tegen te zeggen', ligt vol plastic voorwerpen (witte visbakken, oranje vismanden, zwarte bodemloze emmertjes uit kreeftenfuiken), groene nylon netfragmenten, touw, ... Om welke reden ook, is het strand voor één keer nergens op dit lange traject machinaal gereinigd. We vinden 5 substraten met eendenmosselen *Lepas anatifera*: een kunststofblok, een tapijt, twee stukken touw en een visbak. Op het blok uit kunststof zitten ook 5 Columbuskrabbetjes *Planes minutus* (De Blauwe, 2001).

Deze dag zelf spoelt nauwelijks nog iets aan, in tegendeel, een oudere vloedlijn die grotendeels onder het zand was verdwenen, spoelt weer bloot. De wieren die zo tevoorschijn komen, leveren enkele leuke waarnemingen op. De wieren zijn vooral riemwier *Himanthalia elongata*, een beetje knotswier *Ascophyllum nodosum* en enkele takjes vezelwier *Cystocira baccata*. Op het knotswier zitten dikwijls kolonies van het mosdiertje *Membranipora membranacea*. Deze soort komt vooral voor op *Laminaria* en soms ook op *Fucus serratus*. Het voorkomen op knotswier is voor mij een verrassing, nog vreemder is het feit dat een *Membranipora*-kolonie van op het knotswier verder groeit over een steen aan de wierbasis.

Nog interessanter zijn de riemwiervoetjes. Aan enkele hangen grote *Patella*-schelpen *Patella ulyssiponensis*, die aan de binnenzijde met mosdiertjes en kalkkorstwier zijn begroeid. Dit wijst op het langdurig losliggen van deze schelpen, vermoedelijk in het ondiep sublittoraal van een of andere Kanaalkust. Aan enkele riemwiervoetjes hangt zelfs een steen van ongeveer honderd gram. Op veel *Patella*-schelpen en op de stenen groeien heel wat roodwieren, bruinwieren en koraalwier.

Op twee riemwiervoetjes zit een kolonie van het mosdiertje *Watersipora complanata* en op één zit een kolonie *Turbicellepora magnicostata*. Beide worden in Hayward (1976) beschreven als warm gematigde soorten. Tot voor deze publicatie van Hayward waren ze enkel gekend uit het westelijk deel van de Middellandse Zee. Nog volgens Hayward zijn ze in Groot-Brittannië enkel gekend van rond de Scilly-eilanden (ten zuiden van

Cornwall), blijkbaar hun meest noordelijke verspreiding. Mogelijk zijn deze soorten nu ook ergens noordelijker in het Kanaal ook aanwezig. Op wieren verzamel ik 24 soorten mosdiertjes en twee *Musculus marmoratus* schelpen.

Er zijn nog aanwijzingen dat heel wat van het drijvend materiaal doorheen het Kanaal naar onze kust is getransporteerd. In de vloedlijn liggen 2 visbakken van Quimper, 1 van Roscoff, 1 uit Zuid-Engeland. Het kan zijn dat deze voorwerpen en wieren na hun doortocht door het Kanaal nog een tijdlang op de zuidelijke Noordzee ronddobberden vooraleer ze op onze stranden geworpen werden.

Allerhande plastic voorwerpen worden meegenomen, of toch delen ervan. Onderzoek ervan levert 40 mosdiersoorten op. Samen met de soorten van op wieren verzamel ik op die wandeling 54 mosdiersoorten. Zeer opvallend is, dat op alle plastic voorwerpen waarop mosdiertjes zitten, telkens *Bicellariella ciliata* zit. Dit was mij nog nooit opgevallen, dit komt waarschijnlijk door het tijdstip van verzamelen. In september zijn ze waarschijnlijk net over hun hoogtepunt en afstervend, later op het jaar zijn ze dan veel minder te vinden.

Eén voorwerp verdient extra aandacht. Het grootste deel van het voorwerp bestaat uit een dubbelwandig plastic cilindertje, waaraan een stuk hout hangt dat duidelijk sporen van paalwormen bevat en ook vol mosdiertjes staat. Het voorwerp wordt gedemonteerd en de restanten van dieren worden gedetermineerd :

paalworm: *Xylophaga dorsalis*

Volgende mosdiertjes werden bij ons nog niet of zelden aangetroffen :

Aetea truncata, dood

Cellaria fistulosa, levend

*Cellaria salicornioides**, dood fragmentje

Crisia ramosa

Entalophoroecia deflexa

*Hippoporina pertusa**

*Parellisina curvirostris**

*Pentapora fascialis**

Pyripora catenularia

Vier soorten (*) uit deze lijst komen in warm gematigde tot warme, zelfs subtropische wateren voor en bereiken in het westelijk deel van het Kanaal de noordgrens van hun verspreidingsgebied.

Het aantreffen van het mosdiertje *Tricellaria inopinata* in de vloedlijn is een complete verrassing. Deze invasiegast vonden we voor het eerst in verscheidene jachthavens in

Zeeland en in het Goesse Meer in het jaar 2000 (De Blauwe H. & M. Faasse, 2001). Deze uit het noorden van de Stille Oceaan afkomstige soort is reeds aanwezig in Venetië, Noord-Spanje, Zuid-Engeland, Frans Baskenland en Zeeland. In de jachthaven van Oostende en Blankenberge kon ik in 2000 telkens 1 kolonie vinden, doch deze geringe aanwezigheid bleek niet voldoende om te overwinteren. In 2001 werd in Oostende en Blankenberge geen enkele kolonie meer in situ aangetroffen. Half november 2001 vind ik twee kolonies van deze soort voor het eerst in de Zeebrugse jachthaven. Er zijn weinig plaatsen bekend waar *T. inopinata* buiten jachthavens voorkomt, met name in het Goesse Meer (een zeer beschut binnenwater, De Blauwe & Faasse, 2001), in St-Jean-de-Luz (Frans-Baskenland, eigen waarneming 2001) en bij het Eiland Wight (Zuid-Engeland, Dyrinda et. al. 2000) waar hij in het infralittorale franje voorkomt. Waarschijnlijk heeft de soort recent nog meer terreinwinst geboekt en is het heden aangespoelde materiaal van onbekende oorsprong ergens in het Kanaal. Er worden kolonies aangetroffen op een emmertje, op een riemwiervoetje en een takje blaaswier *Fucus vesiculosus* is bijna volledig met kolonies van *T. inopinata* bezet.

Op 19 september wandel ik van Zeebrugge naar Blankenberge. Het stuk voor Zeebrugge is machinaal gereinigd, vooral omwille van de aangespoelde paraffine. Ter hoogte van de duinen verzamel ik nog een aantal riemwiervoetjes waarop 12 mosdiersoorten groeien. De minst algemene soorten erop zijn *Haplopoma impressum*, *Beania mirabilis* en opnieuw een kolonie *Watersipora complanata*. Deze laatste soort verraaft dat de riemwieren dezelfde herkomst hebben als deze van de voorgaande strandwandeling.

Op 28 september vang ik tenslotte in de jachthaven van Zeebrugge een hydromeduse : *Aequorea forskalea*. Het dier heeft een diameter van ongeveer 6 cm en ongeveer 74 radiale kanalen. Het tellen van de tentakels verloopt niet vlot, maar in het duidelijkste stuk worden 14 tentakels geteld over een lengte waar 15 radiale kanalen toekomen. Deze soort is bij ons beslist veel zeldzamer dan *Aequorea vitrina*. Volgens Cornelius (1995), komt deze soort wijd verspreid voor in alle geschikte gematigde tot tropische wateren, behalve misschien in de zuidwestelijke Noordzee.

Op de SWG-excursie van 9 september vonden we 4 aangespoelde *Aequorea* spec, er was toen reeds enkele dagen harde wind uit noordwestelijke richtingen geweest. Op 23 september lag op het strand van Zeebrugge ook een fragment van *Aequorea* spec. Jammer genoeg kon ik deze exemplaren niet op soort determineren.

Verscheidene soorten tonen aan dat er transport geweest is doorheen het Kanaal. Het Columbuskrabbetje leeft bijvoorbeeld op drijvende voorwerpen in het centraal en westelijk deel van de Atlantische Oceaan, diverse mosdiersoorten hebben hun noordelijkste verspreiding in het Kanaal en *Aequorea forskalea* zou hier eigenlijk ook niet voorkomen. Sommigen waren misschien reeds dagen en de krabbetjes reeds

maanden op drift, vooraleer ze door de noordwestenwinden op onze stranden werden geworpen.

Literatuur

- Coppejans, E., 1998. Flora van de Noord-Franse en Belgische Zeevieren. *Nationale Plantentuin van België*. 462 pp.
- Cornelius, Paul F.S., 1995. NW-European Thecate Hydroids and their Medusae. Part 1. *Synopsis of the British Fauna (N.S.)* No. 50. 347 pp.
- De Blauwe, H., 2001. Columbuskrabbetjes *Planes minutus* (Linnaeus, 1758), derde vondst voor de Noordzee. *De Strandvlo*, 22 (1): 24-27.
- De Blauwe, H., & M. Faasse, 2001. Extension of the range of the Bryozoans *Tricellaria inopinata* and *Bugula simplex* in het North-East Atlantic Ocean (Bryozoa: Cheilostomatida). *Nederlandse Faunistische Mededelingen*. 2001, 14: 103-112.
- Dyrynda, P.E.J., V.R. Fairall, A. Occhipinti Ambrogi, & J.-L. d'Hondt 2000. The distribution, origins and taxonomy of *Tricellaria inopinata* d'Hondt and *Occhipinti Ambrogi*, 1985, an invasive bryozoan new to the Atlantic. - *Journal of Natural History* 34: 1993-2006.
- d'Hondt, J.-L., & A. Occhipinti Ambrogi, 1985. An invasive bryozoan new to the Atlantic. *Journal of Natural History*, 2000, 34, 1993-2006.
- Hayward, P.J., (1976). The marine fauna and flora of the Isles of Scilly: Bryozoa II. *Journal of Natural History* 1976, 10 : 319-330.
- Hayward, P.J., & J.S. Ryland, 1985. Cyclostome bryozoans. *Synopses of the British Fauna (N.S.)* No 34: 1-147.
- Hayward, P.J., & J.S. Ryland, 1996. Handbook of the Marine Fauna of NW-Europe. *Oxford: Oxford University Press*, 800 pp.
- Hayward, P.J., & J.S. Ryland, 1998. Cheilostomatous bryozoa part 1. Aeteoidea-Cribrilinoidea. *Synopses of the British Fauna (N.S.)* No 10: 1-367.
- Hayward, P.J., & J.S. Ryland, 1999. Cheilostomatous bryozoa part 2. Hippothooidea-Celleporoidea. *Synopses of the British Fauna (N.S.)* No 14: 1-416.

**Watergang 6
8380 Dudzele**